

5. Sınıf Seçmeli Ders Tercihlerinin Sıralama Yargıları Kanunuyla Ölçeklenmesi

Scaling 5th Grade Elective Course Preferences with Rank-Order Judgments

Selda ÖRS ÖZDİL *

Esra KINAY **

Öz

Bu araştırmada, 4. sınıf öğrencilerinin, 5. sınıflar için MEB tarafından belirlenen 15 seçmeli dersi hangi sırayla tercih ettiklerini, tercih sıralamasının cinsiyet ve okul türü değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını sıralama yargıları kanunuyla ölçeklenmesi ile belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma, Ankara ilinde özel okul ve devlet okullarında öğrenim gören toplam 316 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen “5. Sınıf Seçmeli Dersler Tercih Sıralaması Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, kız öğrencilerin daha çok “Yabancı Dil” ve “Görsel Sanatlar” derslerini, erkek öğrencilerin “Spor ve Fiziki Etkinlikler” ile “Zekâ Oyunları” derslerini; devlet okulu öğrencilerinin daha çok “Kur’an-ı Kerim” ve “Hz. Muhammed’in Hayatı” derslerini, özel okul öğrencilerinin ise “Spor ve Fiziki Etkinlikler” ile “Yabancı Dil” derslerini ilk sıralarda tercih ettikleri görülmüştür. Bu durum, cinsiyet ve okul türü değişkenlerinin seçmeli dersler tercih sırasında farklılaşmaya neden olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: 5. sınıf seçmeli dersler, ölçekleme, sıralama yargıları kanunuyla ölçekleme

Abstract

In this research it was aimed to determine 4th grade students’ selection order and whether this order differentiate by means of gender and school type variables of 15 elective courses which are specified by the Ministry of Education for 5th grade students via using rank order judgment scaling method. This research was conducted with a sample of 316 students who were attending private and public schools in Ankara. Data were collected by using “5th Grade Elective Courses Preferences Ordering Form” which was developed by the researchers. According to the results in terms of gender, female students preferred "Foreign Language" and "Visual art" courses while male students preferred "Sports and Physical Activities" and "Mind Games", besides in terms of school type, public school students preferred “Quran” and “The life of the Prophet Mohammed” while private school students preferred "Sports and Physical Activities" and “Foreign Language” uppermost. This shows that gender and school type variables are effective on the selection order of the elective courses.

Key Words: 5th grade elective course, scaling, rank-order judgments scaling

GİRİŞ

Günümüz dünyasının ve bireylerinin, ekonomide, bilişim teknolojilerinde, sosyal ve kültürel hayatta yaşanan değişikliklere bağlı olarak istek ve beklentileri sürekli değişmektedir. Bu durum, okullardan beklenen işlevlerin niteliğini etkilemekte ve bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmasını zorlaştırmaktadır. Birey, bir taraftan kendi toplumu ve dünya toplumunun bir üyesi olarak uyumlu bir yaşam için gerekli bilgi, beceri ve duygusal özellikleri bir bütünlük içinde kazanma; diğer taraftan da kendi ilgi ve yeteneklerini tanıma, geliştirme, hangi işleri daha iyi yapabileceğini yordayabilme ve gelecekteki eğitimini planlayabilmek için gerekli davranışları kazanma

*Doktora öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara-Türkiye, seldaors85@gmail.com

**Doktora öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara-Türkiye, esrakinay@gmail.com

ihtiyacıdır (Ülgen, 1992). Eğitim kurumları da bireylerin bu ihtiyaçlarına yönelik olarak, bireylerin farklılıklarını göz önünde bulunduran çeşitlendirilmiş eğitim programlarını geliştirmek ve uygulamakla yükümlüdür.

30.03.2012 tarihinde kabul edilen temel eğitim kanunu ile 8 yıllık zorunu kesintisiz eğitimin yerine 12 yıllık zorunlu kademeli eğitim sistemine geçiş yapılması kabul edilmiştir. Eylül 2012 tarihi itibarıyla bu eğitim sistemi uygulamaya koyulmuştur. Kamuoyunda 4+4+4 olarak bilinen 12 yıllık zorunlu kademeli eğitim ilköğretim, ortaokul ve lise kademelerinden oluşmaktadır. Eğitim sisteminde yapılan değişiklikler arasında, 5. sınıf öğretim kademesinin ortaokula dâhil edilmesi ile seçmeli derslerin ders saatinin ve çeşidinin artırılması yer almaktadır.

Seçmeli derslerin öğrencileri hayata hazırlaması, ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmada faydalı olması, okul programlarının ayrılmaz bir parçası olarak öğrencilerin gelişimlerine destek olması, ayrıca bilişsel (bilgi, beceri), duyuşsal (ilgi, tutum) ve sosyal gelişimlerine katkı sağlaması beklenmektedir. Hızla değişen dünyada öğrencilerin bu değişime ayak uydurabilmeleri için, yaşam becerilerinin de geliştirilmesi gerekmektedir (Eğitimi Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı [EARGED], 2008). 2012-2013 eğitim öğretim yılında uygulamaya koyulan seçmeli dersler ile farklı ilgi, ihtiyaç ve yeteneklere sahip öğrencilere farklı ders seçenekleri sunulduğu belirtilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayımlanan seçmeli dersler genelgesinde, 5. sınıf öğrencileri için toplam 15 seçmeli ders belirlenmiş ve haftalık ders saati sayısına göre toplam 8 saat olacak şekilde ders seçebilecekleri ifade edilmiştir (MEB, 2012; Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB], 2012).

MEB tarafından belirlenen seçmeli dersler ile öğrencilerin akademik başarılarının yanında ilgi ve yeteneklerini keşfetmeleri ve geliştirmelerinin amaçlandığı; bu nedenle seçmeli derslerin öğrencilerin ilgi, yetenek ve istekleri doğrultusunda velisinin de rehberliği ile öğrenci tarafından seçilmesi gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2012). Ancak bazı okullarda öğrenci talebi olmadığı için ya da öğretmen ve donanım eksikliği gerekçesiyle MEB tarafından belirlenen seçmeli derslerin tamamı açılmamış, ayrıca öğrenciler çoğunlukla veli ve yönetici isteklerine göre ders seçmek durumunda kalmıştır (Eğitim Reformu Girişimi [ERG], 2014; Çelik, Boz, Gümüş ve Taştan, 2013; Kaya, 2013; Memduhoğlu ve Mazlum 2013; Tanrıverdi ve Kardaş, 2013; Yayla ve Kozikoğlu, 2013). Ayrıca öğrenci ve velilerin seçmeli ders içerikleri ile ilgili bilgilendirilmediği belirtilmiştir (ERG, 2014).

2012-2013 öğretim yılında uygulamaya koyulan ortaokullardaki seçmeli dersler ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde (Yayla ve Kozikoğlu, 2013; Kaya, 2013; Memduhoğlu ve Mazlum, 2013; Karagözoğlu, 2015; Yayla ve Tat, 2013; Uçar, İpek ve Uçar, 2013; Tanrıverdi ve Kardaş, 2013; Çelik ve diğ., 2013) öğretmen, veli ya da yöneticilerin seçmeli ders seçim ve uygulama süreçleri ile ilgili görüşlerinin alındığı belirlenmiştir. Bunun yanında öğrenci tercihlerinin de incelendiği araştırmaların (ERG, 2014; Karagözoğlu, 2015; Tanrıverdi ve Kardaş, 2013; MEB, 2015) sınırlı sayıda olduğu ve bu araştırmalarda herhangi bir değişkene göre öğrencilerin seçmeli ders tercihlerinin incelenmediği görülmüştür. Bu nedenle, öğrencilerin MEB tarafından belirlenen seçmeli dersleri hangi sırada tercih ettiklerinin belirlenmesi önemlidir. Bu amaç doğrultusunda kullanılacak tekniklerden biri de ölçeklemedir.

Ölçekleme, uyarıcıların fiziksel büyüklükleri ile algılanan büyüklükleri arasındaki bağıntıyı bulmaya çalışan psikofizik bilim dalında ortaya çıkmıştır. Ölçekleme, ölçme sonucunda elde edilen ölçümlerin, belirli nitelikler kazandırmak amacıyla işlemlere tabii tutulması olarak tanımlanmaktadır. Ölçeklemede kullanılan deneysel yöntemler “Tepki Yaklaşımı” ve “Yargı Yaklaşımı” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Turgut ve Baykul, 1992).

Tepki Yaklaşımı Yönteminde, K tane uyarıcı N kişilik bir denek grubuna uygulanarak onların tepkileri toplanır. Bu yaklaşımda tepkiyi veren kişiler tarafsız bilirkişi olarak değil, kendi tepkilerini belirten deneklerdir. Bu yöntemde denekler, her uyarıcının ölçekleme boyutundaki yerini aynı boyuttaki kendi yerlerine göre belirlemektedirler. Tepki yönteminin en bilinen örneği Likert tipi tutum ölçeği geliştirme çalışmalarıdır. Yargı Yaklaşımı Yönteminde ise, eldeki uyarıcılar, gözlemci veya bilirkişi yargılarına dayanarak belirlenmiş bir boyutta ölçeklenmektedir. N tane gözlemcinin her birinden K tane uyarıcının her birinin uyarıcılık derecesini belli bir yöntemle belirtmesi istenir. Gözlemcinin görevi, her uyarıcının ölçekleme boyutundaki büyüklüğünü diğer uyarıcılara göre

belirtmektir. Herhangi bir uyarıcı için gözlemci yargılarının ortalama değeri, onun ölçek değeri olarak kabul edilir. Bu yöntemde gözlemcilerin, kendi öznel yargılarını değil her bir uyarıcının diğer uyarıcılara göre bağıl durumunu olabildiğince tarafsız olarak belirlemeleri istenir. Bu yaklaşımın ise tipik örnekleri Thurstone yöntemiyle ölçeklemelerde görülmektedir. Yargı Yaklaşımı Yönteminde, her bir uyarıcının uyarıcılık derecesi ikili karşılaştırma, sınıflama, mutlak ve sıralama yargılarıyla ölçekleme yöntemleriyle belirlenmektedir (Turgut ve Baykul, 1992; Crocker ve Algina, 1986).

İkili karşılaştırmalar yöntemiyle ölçeklemede, N tane gözlemciye U_j ve U_k uyarıcılarından hangisinin uyarıcılık değerinin daha büyük olduğu sorulur. Örneğin gözlemciler belirtilen iki uyarıcıdan hangisinin “daha büyük”, “daha iyi”, “daha verimli” olduğuna karar verirler. Sınıflama yöntemiyle ölçeklemede, gözlemcilere K uyarıcının tümü verilir ve her uyarıcının önceden tanımlanmış sıralı sınıflardan hangisine düştüğünü belirtmeleri istenir. Mutlak yargılarla ölçeklemede, gözlemci veya bilirkişilere birbirinden oldukça farklı K tane uyarıcı verilerek, bir başlangıç noktası ve bir birim tanımlayabilmeleri için ipuçları verilir. Gözlemcilerin grafik veya sayısal bir dereceleme aracı üzerinde derece belirtmeleri, bir ucu sıfır noktası ve eşit aralıklı olarak belirlenmiş sınıflar üzerinde sınıflama işlemi yapmaları istenir. Mutlak yargıları toplama yöntemine bir tür sınıflama yöntemi olarak da bakılabilir. Sıralama yöntemiyle ölçeklemede ise, N tane gözlemciden K tane uyarıcının tümünü belirli bir nitelikte büyükten küçüğe ya da küçükten büyüğe doğru sıralaması ve her birine bir sıra sayısı vermesi istenir. Yapılan bir dizi istatistiksel işlem sonucunda ölçek değerleri elde edilir (Turgut ve Baykul, 1992). Yapılan araştırmada, öğrencilerin seçmeli ders tercihlerini en çok istedikleri dersten en az istedikleri derse doğru sıralamaları istendiğinden sıralama yargıları kanunıyla ölçekleme kullanılmıştır.

Yukarıda yapılan tartışmalar ışığında, 2012-2013 öğretim yılında yeniden düzenlenerek uygulamaya koyulan seçmeli dersler ile ilgili öğrenci görüşlerinin alınarak bu görüşlerin farklı değişkenlere (cinsiyet, okul türü, anne-baba eğitim düzeyi vb.) göre incelendiği bir araştırmaya rastlanmadığından, öğrencilerin seçmeli ders tercihlerinin incelenmesi önemli görülmüştür. Ayrıca araştırmanın, sıralama yargıları kanunu ile yapılan bir ölçekleme araştırması olması, Türkiye’de bu yöntemle yapılan araştırmaların (Şahin, Boztunç Öztürk ve Taşdelen Teker, 2015; Yalçın ve Avşar, 2014; Bal, 2011; Kan, 2008) az sayıda olması nedeniyle de alanyazına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin bir sonraki öğretim yılında almak istedikleri seçmeli derslerin tercih sırasını belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Sıralama yargılarına dayalı ölçekleme yönteminden;

1. tüm grup için elde edilen ölçek değerleri nasıldır?
2. cinsiyet değişkenine göre elde edilen ölçek değerleri nasıldır?
3. okul türü değişkenine göre elde edilen ölçek değerleri nasıldır?

YÖNTEM

Bu araştırmada, var olan bir durum var olduğu biçimiyle betimlendiğinden, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır (Karasar, 2008).

Çalışma Grubu

Araştırma, 2012-2013 öğretim yılında Ankara ilinde, devlet okulunda ve özel okulda 4. sınıfta öğrenim görmekte olan toplam 316 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Çalışma grubunun cinsiyet ve okul türü değişkenlerine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Cinsiyet ve Okul Türü Değişkenlerine Göre Dağılımı

	Okul Türü						
	Özel Okul		Devlet Okulu		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
Cinsiyet	Kız	99	62,3	60	37,7	159	100
	Erkek	96	61,1	61	38,9	157	100
	Toplam	195	61,7	121	38,3	316	100

Tablo 1'e göre, araştırmaya dâhil olan kız ve erkek öğrencilerin sayılarının birbirine yakın olduğu ve özel okulda uygulama yapılan öğrenci sayısının devlet okuluna göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen “5. Sınıf Seçmeli Dersler Tercih Sıralaması Formu” kullanılmıştır. Form, MEB tarafından 31.08.2012 tarihinde yayımlanan seçmeli dersler konulu genelgede (MEB, 2012) yer alan 15 seçmeli ders dikkate alınarak geliştirilmiştir. Genelgede yer alan seçmeli dersler aşağıda verilmiştir.

1. Kur'an-ı Kerim
2. Hz. Muhammed'in Hayatı
3. Temel Dini Bilgiler
4. Okuma Becerileri
5. Yazarlık ve Yazma Becerileri
6. Yaşayan Diller ve Lehçeler
7. Yabancı Dil
8. Bilim Uygulamaları
9. Matematik Uygulamaları
10. Bilişim Teknolojileri ve Yazılım
11. Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.)
12. Müzik
13. Spor ve Fiziki Etkinlikler
14. Drama
15. Zekâ Oyunları

Hazırlanan formda, belirtilen seçmeli derslerin yanı sıra, öğrenci özelliklerini belirlemek amacıyla cinsiyet ve okul türü değişkenleri de yer almış ve bu değişkenler verilerin çözümlenmesinde bağımsız değişken olarak kullanılmıştır.

İşlem

5. Sınıf Seçmeli Dersler Tercih Sıralaması Formu, 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 316 öğrenciye uygulanmış ve öğrencilerden formda yer alan derslerden en çok seçmek istediklerinin yanına “1”, en az seçmek istediklerinin yanına “15” yazacak şekilde tüm dersleri tercih sırasına koymaları istenmiştir. Öğrenciler, farklı derslere aynı sıra numarasını vermemeleri konusunda uyarılmıştır. Formlar, belirlenen bir ders süresi içerisinde okul ortamında uygulanmış ve ardından toplanmıştır. Bu süreçte öğrencilerin, ders seçimlerine yönelik herhangi bir yönlendirmede bulunulmamış, öğrencilerin kendi istekleri doğrultusunda ders seçim sıralaması yapmaları istenmiştir. Öğrencilerin yaptıkları tercih sıralamaları sadece araştırma kapsamında kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, sıralama yargılarıyla ölçekleme yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle uyarıcılara ait sıra frekansları matrisi oluşturulmuş ve bu matris üzerinden frekanslar matrisi, frekanslar matrisine

bağlı olarak oranlar matrisi oluşturulmuştur. Oranlar matrisi üzerinden birim standart normal sapmalar matrisi (z_{ik}) elde edilmiştir. V. hal denklemleriyle ölçekleme yapılarak ölçek değerleri (S_i) hesaplanmıştır. Eksenin başlangıcı (O noktası) en küçük S_i değerine kaydırılarak ölçek değerleri (S_c) bulunmuştur. Her bir dersin ölçek değerleri, bağımsız değişken kategorilerinin her biri için ayrı ayrı hesaplanmıştır.

Ölçek değerlerinin elde edilmesinde kullanılan yöntemin varsayımlarının sağlanıp sağlanmadığının ve yargıların oluşturulmasında öğrencilerin dikkatli davranıp davranmadıklarının kontrol edilmesi için ölçek değerlerinin iç tutarlılık anlamında güvenilirlik düzeyine bakılmıştır. Ölçek değerlerinin iç tutarlılığı, gözlenen frekanslardan elde edilen oranların (p_{ik}), ölçek değerlerinden elde edilen (teorik) oranlarla (p'_{ik}) ne dereceye kadar bağdaştığının belirlenmesi yoluyla yapılmaktadır (Turgut ve Baykul,1992).

Gözlenen ve teorik oranlar matrisleri yardımıyla ortalama hata değeri 0,008 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan ortalama hata, gözlenen değerlerle ampirik değerler arasındaki uyumun ortalama değerini, yani uyumun bir ölçüsünü vermektedir. Hesaplanan küçük ortalama hata değerleri, gözlemci yargılarının güvenilir olduğunu; büyük ortalama hata değerleri ise, gözlemci yargılarının güvenilir olmadığını ya da modeldeki varsayımların sağlanmadığını ifade etmektedir. Ancak bu değer, uyum derecesinin anlamlı olup olmadığı hakkında bilgi vermediğinden uyum derecesinin anlamlılığının test edilmesi için ki-kare istatistiği kullanılmıştır (Öğretmen, 2008; Turgut ve Baykul, 1992). Hesaplanan ki-kare değerinin 91 serbestlik derecesi ve 0,05 anlamlılık düzeyinde tablo ki-kare değerini aşmadığı görülmüştür [$\chi^2=16,836 < \chi^2_{\text{Tablo}}(91; 0,05) = 69,126$]. Bu durum, gözlemci yargılarının tutarlılığını ya da yöntemin varsayımlarının sağlandığını göstermektedir. Dolayısıyla araştırmada kullanılan verilere uygulanan ölçekleme yönteminin uygun ve ölçek değerlerinin iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir.

Bağımsız değişkenlerin her bir kategorisine ait frekans tablolarının oluşturulmasında “SPSS Statistics 15.0” programından; ölçek değerlerinin hesaplanmasında ve ölçek değerlerinin iç tutarlılığının belirlenmesinde “Microsoft Office Excel 2007” programından yararlanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, ilk olarak öğrencilerin tümü üzerinden seçmeli ders tercihlerinin ölçeklenmesine ait bulgular sunulmuştur. Daha sonra öğrencilerin cinsiyet ve okul türüne göre ölçekleme işlemine ait bulgular sunulurken elde edilen sonuçlar karşılaştırılmıştır.

Tüm Grup İçin Elde Edilen Ölçek Değerleri

Araştırma kapsamında yer alan tüm öğrencilerin, 5. sınıf seçmeli ders tercih sıralaması formuna verdikleri yanıtlardan elde edilen verilere ilişkin ölçek değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Tüm Öğrencilerin 5. Sınıf Seçmeli Ders Tercihleri İçin Elde Edilen Ölçek Değerleri

Dersler	Sıra Numarası	Ölçek Değerleri
Spor ve Fiziki Etkinlikler	1	1,021
Yabancı Dil	2	0,997
Zekâ Oyunları	3	0,950
Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.)	4	0,939
Hz. Muhammed’in Hayatı	5	0,806
Matematik Uygulamaları	6	0,799
Kur’an-ı Kerim	7	0,775
Drama	8	0,696
Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	9	0,643
Bilim Uygulamaları	10	0,608
Müzik	11	0,546
Temel Dini Bilgiler	12	0,506
Okuma Becerileri	13	0,386
Yazarlık ve Yazma Becerileri	14	0,349
Yaşayan Diller ve Lehçeler	15	0,000

Tablo 2'ye göre 4. sınıf öğrencilerinin, 5. sınıfta en çok seçmek istedikleri dersin “Spor ve Fiziki Etkinlikler” dersi; en az seçmek istedikleri dersin ise “Yaşayan Diller ve Lehçeler” dersi olduğu görülmektedir. “Spor ve Fiziki Etkinlikler” dersinin yanı sıra öğrencilerin, “Yabancı Dil” ve “Zekâ Oyunları” derslerini ilk sıralarda, “Okuma Becerileri” ile “Yazarlık ve Yazma Becerileri” derslerini ise son sıralarda seçmek istedikleri görülmektedir.

Cinsiyet Değişkenine Göre Elde Edilen Ölçek Değerleri

Araştırma kapsamında yer alan kız öğrencilerin, 5. sınıf seçmeli ders tercih sıralaması formuna verdikleri yanıtlardan elde edilen verilere ilişkin ölçek değerleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Kız Öğrencilerin 5. Sınıf Seçmeli Ders Tercihleri İçin Elde Edilen Ölçek Değerleri

Dersler	Sıra Numarası	Ölçek Değerleri
Yabancı Dil	1	1,169
Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.)	2	1,109
Zekâ Oyunları	3	0,927
Spor ve Fiziki Etkinlikler	4	0,892
Müzik	5	0,862
Kur'an-ı Kerim	6	0,832
Drama	7	0,817
Matematik Uygulamaları	8	0,808
Hz. Muhammed'in Hayatı	9	0,805
Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	10	0,666
Bilim Uygulamaları	11	0,640
Temel Dini Bilgiler	12	0,541
Yazarlık ve Yazma Becerileri	13	0,496
Okuma Becerileri	14	0,462
Yaşayan Diller ve Lehçeler	15	0,000

Tablo 3'e göre 4. sınıf kız öğrencilerinin, 5. sınıfta en çok seçmek istedikleri dersin “Yabancı Dil” dersi; en az seçmek istedikleri dersin ise “Yaşayan Diller ve Lehçeler” dersi olduğu görülmektedir. “Yabancı Dil” dersinin yanı sıra kız öğrencilerin, “Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.)” ve “Zekâ Oyunları” derslerini ilk sıralarda, “Yazarlık ve Yazma Becerileri” ile “Okuma Becerileri” derslerini ise son sıralarda seçmek istedikleri görülmektedir.

Araştırma kapsamında yer alan erkek öğrencilerin, 5. sınıf seçmeli ders tercih sıralaması formuna verdikleri yanıtlardan elde edilen verilere ilişkin ölçek değerleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Erkek Öğrencilerin 5. Sınıf Seçmeli Ders Tercihleri İçin Elde Edilen Ölçek Değerleri

Dersler	Sıra Numarası	Ölçek Değerleri
Spor ve Fiziki Etkinlikler	1	1,180
Zekâ Oyunları	2	0,987
Yabancı Dil	3	0,838
Hz. Muhammed'in Hayatı	4	0,818
Matematik Uygulamaları	5	0,800
Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.)	6	0,779
Kur'an-ı Kerim	7	0,726
Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	8	0,627
Bilim Uygulamaları	9	0,584
Drama	10	0,582
Temel Dini Bilgiler	11	0,477
Okuma Becerileri	12	0,313
Müzik	13	0,224
Yazarlık ve Yazma Becerileri	14	0,201
Yaşayan Diller ve Lehçeler	15	0,000

Tablo 4'e göre 4. sınıf erkek öğrencilerinin, 5. sınıfta en çok seçmek istedikleri dersin "Spor ve Fiziki Etkinlikler" dersi; en az seçmek istedikleri dersin ise "Yaşayan Diller ve Lehçeler" dersi olduğu görülmektedir. "Spor ve Fiziki Etkinlikler" dersinin yanı sıra erkek öğrencilerin, "Zekâ Oyunları" ve "Yabancı Dil" derslerini ilk sıralarda, "Müzik" ile "Yazarlık ve Yazma Becerileri" derslerini ise son sıralarda seçmek istedikleri görülmektedir.

Cinsiyet değişkeninden elde edilen bulgulara göre, kız öğrencilerin daha çok "Yabancı Dil" ve "Görsel Sanatlar" derslerini ilk sıralarda tercih ettikleri; erkek öğrencilerin ise "Spor ve Fiziki Etkinlikler" ile "Zekâ Oyunları" derslerini ilk sıralarda tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum, cinsiyet değişkeninin seçmeli dersler tercih sırasında farklılaşmaya neden olduğunu göstermektedir.

Okul Türü Değişkenine Göre Elde Edilen Ölçek Değerleri

Araştırma kapsamında yer alan devlet okulu öğrencilerinin, 5. sınıf seçmeli ders tercih sıralaması formuna verdikleri yanıtlardan elde edilen verilere ilişkin ölçek değerleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Devlet Okulu Öğrencilerinin 5. Sınıf Seçmeli Ders Tercihleri İçin Elde Edilen Ölçek Değerleri

Dersler	Sıra Numarası	Ölçek Değerleri
Kur'an-ı Kerim	1	1,325
Hız. Muhammed'in Hayatı	2	1,168
Yabancı Dil	3	0,950
Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.)	4	0,887
Zekâ Oyunları	5	0,879
Matematik Uygulamaları	6	0,866
Spor ve Fiziki Etkinlikler	7	0,834
Temel Dini Bilgiler	8	0,685
Müzik	9	0,575
Bilim Uygulamaları	10	0,484
Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	11	0,463
Okuma Becerileri	12	0,459
Drama	13	0,442
Yazarlık ve Yazma Becerileri	14	0,377
Yaşayan Diller ve Lehçeler	15	0,000

Tablo 5'e göre 4. sınıf devlet okulu öğrencilerinin, 5. sınıfta en çok seçmek istedikleri dersin "Kur'an-ı Kerim" dersi; en az seçmek istedikleri dersin ise "Yaşayan Diller ve Lehçeler" dersi olduğu görülmektedir. "Kur'an-ı Kerim" dersinin yanı sıra devlet okulu öğrencilerinin "Hz. Muhammed'in Hayatı" ve "Yabancı Dil" derslerini ilk sıralarda, "Drama" ile "Yazarlık ve Yazma Becerileri" derslerini ise son sıralarda seçmek istedikleri görülmektedir.

Tablo 6. Özel Okul Öğrencilerinin 5. Sınıf Seçmeli Ders Tercihleri İçin Elde Edilen Ölçek Değerleri

Dersler	Sıra Numarası	Ölçek Değerleri
Spor ve Fiziki Etkinlikler	1	1,160
Yabancı Dil	2	1,043
Zekâ Oyunları	3	1,008
Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.)	4	0,985
Drama	5	0,863
Matematik Uygulamaları	6	0,769
Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	7	0,760
Bilim Uygulamaları	8	0,692
Hız. Muhammed'in Hayatı	9	0,604
Müzik	10	0,534
Kur'an-ı Kerim	11	0,468
Temel Dini Bilgiler	12	0,398
Okuma Becerileri	13	0,342
Yazarlık ve Yazma Becerileri	14	0,333
Yaşayan Diller ve Lehçeler	15	0,000

Tablo 6'ya göre 4. sınıf özel okul öğrencilerinin, 5. sınıfta en çok seçmek istedikleri dersin “Spor ve Fiziki Etkinlikler” dersi; en az seçmek istedikleri dersin ise “Yaşayan Diller ve Lehçeler” dersi olduğu görülmektedir. “Spor ve Fiziki Etkinlikler” dersinin yanı sıra özel okul öğrencilerinin, “Yabancı Dil” ve “Zekâ Oyunları” derslerini ilk sıralarda, “Okuma Becerileri” ile “Yazarlık ve Yazma Becerileri” derslerini ise son sıralarda seçmek istedikleri görülmektedir.

Okul türü değişkeninden elde edilen bulgulara göre, devlet okulu öğrencilerinin daha çok “Kur'an-ı Kerim” ve “Hz. Muhammed'in Hayatı” derslerini ilk sıralarda tercih ettikleri; özel okul öğrencilerinin ise “Spor ve Fiziki Etkinlikler” ile “Yabancı Dil” derslerini ilk sıralarda tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum, okul türü değişkeninin de seçmeli dersler tercih sırasında farklılaşmaya neden olduğunu göstermektedir.

SONUÇLAR ve TARTIŞMA

Bu araştırmada, 4. sınıf öğrencilerinin 5. sınıfta seçecekleri MEB tarafından belirlenen 15 seçmeli dersi tercih etme önceliğini belirlemek amaçlanmıştır. Öğrencilerin seçmeli dersleri tercih etme önceliği cinsiyet ve okul türü değişkenlerine göre ölçeklenmiştir.

Tüm grup üzerinde yapılan ölçekleme çalışması sonucunda, öğrencilerin ilk sıralarda sırasıyla “Spor ve Fiziki Etkinlikler”, “Yabancı Dil” ve “Zekâ Oyunları” derslerini seçtikleri belirlenmiştir. Karagözoğlu (2013) ve ERG (2014)'nin yaptıkları araştırmalarda, “Yabancı Dil” ve “Spor ve Fiziki Etkinlikler” derslerinin ilk sıralarda tercih edilmesi bu araştırmanın bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Tanrıverdi ve Kardaş (2013)'in yaptığı araştırmada “Spor ve Fiziki Etkinlikler”; MEB (2015)'de yayımlanan istatistiklere göre ise “Yabancı Dil” dersinin ilk sıralarda seçilmesi araştırma bulgularını desteklemektedir. Araştırma bulgularından farklı olarak, Karagözoğlu (2013), ERG (2014), MEB (2015), Tanrıverdi ve Kardaş (2013), “Matematik Uygulamaları” ve “Kur'an-ı Kerim” derslerinin de öğrenciler tarafından ilk sıralarda tercih edildiğini ifade etmişlerdir.

Tüm grup üzerinde yapılan ölçekleme çalışması sonucunda, öğrencilerin son sıralarda “Yaşayan Diller ve Lehçeler” ve “Yazarlık ve Yazma Becerileri” derslerini tercih ettikleri belirlenmiştir. Bu bulgu, ERG (2014)'nin yaptığı araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Karagözoğlu (2013)'nin yaptığı araştırmada ise “Okuma Becerileri” ve “Bilim Uygulamaları” derslerinin son sıralarda tercih edildiği belirtilmiştir. “Yaşayan Diller ve Lehçeler” dersinin adı itibariyle çalışma grubundaki öğrencilerin ilgisini çekmediği; ders içeriği incelendiğinde ise bu dersin çalışma grubundaki öğrencilere hitap etmediği düşünülmektedir.

Devlet okulu öğrencilerinden elde edilen bulguların dışında, diğer gruplarda “Spor ve Fiziki Etkinlikler”, “Yabancı Dil”, “Zekâ Oyunları” ve “Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.)” derslerinin öncelikle seçilmek istendiği, devlet okullarında ise “Kur'an-ı Kerim” ve “Hz. Muhammed'in Hayatı” derslerinin ilk iki sırada seçilmek istendiği görülmüştür. Bazı okullarda, öğretmen ve donanım yeterliliklerinin, yönetici görüş ve isteklerinin, velilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin, görüş ve inançlarının öğrencilerin seçmeli ders tercih sıralamasındaki farklılaşmada etkili olduğu düşünülmektedir.

Cinsiyet ve okul türü değişkenlerinin seçmeli dersler tercih sıralamasında farklılaşmaya neden oldukları belirlenmiştir. Bunların yanı sıra hemen hemen tüm gruplarda “Yaşayan Diller ve Lehçeler”, “Yazarlık ve Yazma Becerileri” ve “Okuma Becerileri” derslerinin en sonlarda tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Okuma ve yazma becerilerinin değerlendirildiği uluslararası araştırmalarda da Türkiye'nin okuma becerileri yeterlilik düzeylerin düşük olduğu ortaya konmaktadır. Araştırmanın sınırlılıkları da dikkate alınarak, okuma ve yazma becerilerine gerekli önemin verilmediği düşünülmektedir.

Araştırma sürecindeki gözlemlere dayanarak, okul yöneticilerinin, ders seçme sürecinde öğrenci ve velileri, ders içerikleri hakkında bilgilendirmeleri ancak belirli derslerin seçilmesi için öznel görüş ve inançlarından bağımsız olarak yönlendirmeleri önerilmektedir. Ayrıca, çağın gerektirdiklerine bağlı olarak öğrencilerin bireysel farklılıklarını ortaya çıkaracak şekilde seçmeli derslerin çeşitlendirilmesi önerilmektedir. Bu araştırmadaki sonuçlar doğrultusunda, benzer bir araştırma temsil gücü yüksek

bir örneklem üzerinde, cinsiyet ve okul türü değişkenlerinin yanı sıra farklı değişkenlere (anne-baba eğitim durumları, sosyoekonomik düzey vb.) göre gerçekleştirilebilir. Seçmeli ders tercihlerinin okul türü ve cinsiyet değişkenine göre farklılaşmasının nedenleri nitel bir araştırma ile incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Bal, Ö. (2011). Seviye belirleme sınavı (SBS) başarısında etkili olduğu düşünülen faktörlerin sıralama yargıları kanunıyla ölçeklenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2(2), 200-209.
- Crocker, L. & Algina J. (1986). *Introduction to classical and modern test theory*. Orlando: Harcourt Brace Jovanovich Inc.
- Çelik, Z., Boz, N., Gümüş, S. ve Taştan, F. (2013). *4+4+4 Eğitim reformunu izleme raporu*. Eğitimciler Birliği Sendikası. http://www.egitimbirsen.org.tr/ebs_files/files/yayinlarimiz/267-egitimbirsen.org.tr-267.pdf adresinden edinilmiştir.
- EARGED. (2008). *Seçmeli derslerin seçim kriterlerinin değerlendirilmesi araştırması*. Ankara: MEB. http://yegitek.meb.gov.tr/tamamlanan/secmeli_dersler_arastirmasi.pdf adresinden edinilmiştir.
- ERG. (2014). *Temel eğitimin kademelenmesi sürecinin izlenmesi*. Eğitim Reformu Girişimi. http://erg.sabanciuniv.edu/sites/erg.sabanciuniv.edu/files/444.ArastirmaRaporu.04.03.14.WEB__0.pdf adresinden edinilmiştir.
- Kan, A. (2008). Yargıcı kararlarına dayalı ölçekleme yöntemlerinin karşılaştırılması üzerine ampirik bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 186-194.
- Karagözoğlu, N. (2015). Ortaokul 5. sınıflarda tercih edilen seçmeli dersler ve tercih nedenlerinin öğrenci ve veli görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(1), 69-94.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (18. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, K. (2013). Okul idarecilerinin gözüyle seçmeli ders uygulaması. *Kesintili Oniki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu*. 24-25 Haziran 2013. Van.
- Memduhoğlu, H. B. ve Mazlum, M. M. (2013). Seçmeli ders uygulamasının sosyal ve pedagojik temelleri ve yansımaları. *Kesintili Oniki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu*. 24-25 Haziran 2013. Van.
- MEB. (2012). Seçmeli Dersler [Genelge]. http://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_08/31022530_semel_iders.pdf adresinden edinilmiştir.
- MEB. (2015). Öğrencilerin gözde dersleri belli oldu [Haber metni]. <http://www.meb.gov.tr/ogrencilerin-gozde-dersleri-belli-oldu/haber/8377/tr> adresinden edinilmiştir.
- Öğretmen, T. (2008). Alan tercih envanteri: ölçeklenmesi, geçerliği ve güvenilirliği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 507-522.
- Şahin, G. M., Öztürk Boztunç, N. ve Teker Taşdelen, G. (2015). Öğretmen adaylarının başarılarının değerlendirilmesinde tercih ettikleri ölçme araçlarının belirlenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 6(1), 95-106.
- TTKB. (2012). Milli eğitim bakanlığı ilköğretim kurumları haftalık ders çizelgesi. http://nigde.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_06/27112918_ttk_69_25062012.pdf.pdf adresinden edinilmiştir.
- Tanrıverdi, S. ve Kardaş, F. (2013). Öğretmenlerin, idarecilerin ve okul psikolojik danışmanlarının ortaokullarda seçmeli ders sürecine ilişkin görüşlerinin incelenmesi: Van ili örneği. *Kesintili Oniki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu*. 24-25 Haziran 2013. Van.
- Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (1992). *Ölçekleme teknikleri*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Uçar, R., İpek, Y. ve Uçar, İ. H. (2013). Ortaokul müdürlerinin seçmeli derslere yönelik tutumlarının incelenmesi. *Kesintili Oniki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu*. 24-25 Haziran 2013. Van.
- Ülgen, G. (1992). İlköğretim okullarının 6, 7, 8., sınıflarında seçmeli dersler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1992, S. 8, s. 107-114.
- Yalçın, S. ve Şengül Avşar, A. (2014). Eğitim fakültesi meslek bilgisi derslerinin sıralama yargıları kanunıyla ölçeklenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(2), 79-90.
- Yayla, A. ve Kozikoğlu, İ. (2013). Seçmeli derslerin işlevselliği ve öğretmen görüşleri. *Kesintili Oniki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu*. 24-25 Haziran 2013. Van.
- Yayla, A. ve Tat, O. (2013). Öğretmen perspektifinden seçmeli ders uygulaması: Problemler ve çözüm önerileri. *Kesintili Oniki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu*. 24-25 Haziran 2013. Van.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Due to the basic education law legislated on March 30, 2012, 8-year-compulsory and uninterrupted education system was replaced with 12-year-compulsory and progressive education system. In this system, known as the 4+4+4 system, school levels are elementary, middle and high schools. Fifth grade was included in middle school and elective courses were offered in addition to the compulsory courses. In 2012-2013 academic year, The Ministry of National Education (MoNE) defined 15 elective courses for the fifth grade students. Elective courses are to be chosen by the students in accordance with their interests and aptitudes under the guidance of their guardians. Students' ranking the elective courses will be informative in terms of their interests, wishes and needs. Therefore, the elective course preferences of prospective fifth-grade students were needed to be explored. The purpose of this study is to identify the elective course preferences of the fourth grade students in 2012-2013 academic year, for the following year.

Method

This study is a descriptive research in survey model since examining the fifth grade elective course preferences of the fourth grade students is targeted. The study was carried out in 2012-2013 academic year with 316 fourth-grade-students. A data collection instrument, in which students are asked to rank 15 elective courses (the Quran, the life of the Prophet Mohammed, Basic Religious Knowledge, Reading Skills, Writing Skills, Living Languages and Dialects, Foreign Language, Science Practices, Mathematics Practices, Information Technologies and Software, Visual Arts, Music, Sports and Physical Activities, Drama, Mind Games) according to their preferences, was developed. The instrument also included gender and school type variables. The students were asked to rank the courses from 1 to 15, from the most desired to the least desired, respectively.

Rank order judgment scaling method was used for data analysis. Firstly, mean error was calculated and its significance was tested via chi-square statistics, in order to examine the degree to which the assumptions are met and the internal consistency. The mean error was 0,008, the assumptions were met according to the chi-square statistics and the scale values had internal consistency. Scale values were calculated primarily for the whole sample, and then according to gender and school type variables.

Results and Discussion

The scaling of the whole sample showed that the students chose "Sports and Physical Activities" to be their first preference and "Living Languages and Dialects" to be the last. Besides, it was observed that "Foreign Language" and "Mind Games" were at the top of the list, whereas "Reading Skills" and "Writing Skills" were towards the end. Similarly according to the Research conducted by ERG (2014) it was determined that "Foreign Languages" and "Sports and Physical Activities" courses are being selected in the first order on the other hand "Living Languages and Dialects" and "Writing Skills" courses are being selected lastly and these results are supporting the finding of this study. Moreover according to the research conducted by Karagözoğlu (2013), "Foreign Language" and "Sports and Physical Activities" courses; according to the research conducted by Tanrıverdi ve Kardaş (2013), Sports and Physical Activities" course also according to the statistics published by Ministry of Education "Foreign Language" course were selected uppermost. These results also show similarity with this research's findings.

According to the results of scaling in terms of gender, female students preferred "Foreign Language" at the top and "Living Languages and Dialects" at the bottom. In addition, it was observed that "Visual Arts" and "Mind Games" were at the top of the list, whereas "Writing Skills" and "Reading Skills" were towards the end. Male students named "Sports and Physical Activities" to be their first preference and "Living Languages and Dialects" to be the last. Moreover, it was observed that "Mind

Games" and "Foreign Language" were at the top of the list, whereas "Music" and "Writing Skills" were towards the end. This result shows that elective course preferences differ by gender.

According to the results of scaling in terms of school type variable, state school students preferred "the Quran" at the top and "Living Languages and Dialects" at the bottom. In addition, it was observed that "the life of the Prophet Mohammed" and "Foreign Language" were at the top of the list, whereas "Drama" and "Writing Skills" were towards the end. Private school students preferred "Sports and Physical Activities" at the top and "Living Languages and Dialects" at the bottom. Furthermore, it was observed that "Foreign Language" and "Mind Games" were at the top of the list, whereas "Reading Skills" and "Writing Skills" were towards the end. This result shows that elective course preferences differ by school type.

In addition, "Living Languages and Dialects", "Writing Skills" and "Reading Skills" were found to be at the end of the list for all groups, regardless of gender and school type variables.